

UVOD

"Stepen civilizacije nekog društva procjenjuje se posmatranjem njegovih zatvorenika."

F.M. Dostojevski

Od postanka društva, države i nauke, a jos od prvih filozofskih spisa, ljudi su si postavljali dva pitanja: prvo, zašto neko čini zločin, i drugo, kako nekog spriječiti da ga poćini ili ponovi. Ovo drugo pitanje možemo reći da je centralno pitanje penologije.

Sva društva su kroz istoriju ustanovila norme ponašanja i društvene odnose na kojima ove norme počivaju, od prvobitne zajednice do danas. Kršenje tih ustanovljenih normi izazivalo je uvijek neki od oblika društvene reakcije. Društvena reakcija predstavlja način ostvarenja zaštite društva od delikventnog ponašanja pojedinaca i grupa. To je zapravo sistem preventivnih i represivnih mjera u cilju suzbijanja i sprečavanja kriminaliteta i delikvencije uopšte.

Vječita preokupacija društva bila je koju sankciju primijeniti i za koje inkriminacije, te kako riješiti pitanje njihovog izvršenja, a da one odgovaraju funkciji i cilju kazne. Ovo pitanje je rješavano u zavisnosti od stepena razvoja društva. Skup sankcija i njihov način izvršenja predstavljali su sistem kaznene politike.

Krivićne sankcije su zakonom utvrđene mjere društvene reakcije koje izriće sud u krivićnom postupku prema učiniocu krivićnog djela u cilju suzbijanja i sprečavanja budućeg vršenja krivićnog djela. Kazne se najviše istiću od svih krivićnih sankcija, a ona se kroz istoriju mijenjala po obimu, vrsti i načinu izvršenja.

Smatra se da je kazna zatvora tj. ogranićenje slobode prestupnika odlukom suda u postupku u kojem je utvrđeno da se radi o krivom učiniocu krivićnog djela, nastala negdje na prelazu iz srednjeg u novi vijek. Krajem 18. i početkom 19. vijeka kazna lišenja slobode se javlja kao posebna mjera u registratoru krivićnih sankcija, a samim tim se pojavljuju i zavodi za izdržavanje kazne zatvora. Brojni su razlozi za uvođenje kazne zatvora, ali najvažnija je humanistićka težnja da se brutalne smrtne i tjelesne kazne ukinu. Primjena ovih brutalnih kazni na imovinske prestupe se pokazalo pretjeranim, a društvo je tražilo da se iznađe rješenje za zaštitu imovine, tako da je kazna zatvora bila prikladno rješenje.

Ćitajući podatke World Prison Brief, dolazim do saznanja da se trenutno u svijetu u zatvorima nalazi oko deset miliona ljudi, a da se povećanje broja zatvorenika na godšnjem nivou kreće 2-3 %. To dovodi do zaključka da se kazna zatvora veoma često izriće, što je dovelo do prenatrpanosti zatvora do kritiće taćke.

Prema Specijalnom izvještaju o stanju ljudskih prava u ustanovama za izvršenje krivićnih sankcija u Bosni i Hercegovini, zbog nedostatka smještajnog kapaciteta, često se dešava da se u istu ustanovu upućuju lica koja su izvršila različita krivićna djela, za koja su propisane različite sankcije. Nerijetko se u istoj osuđenickoj sobi nalaze zajedno osobe osuđene za izvršenje krivićnog djela protiv sigurnosti saobraćaja sa licima koja su izvršila teška krivićna djela, npr. ratni zloćin.

Upravo zato što smatram da je ovo područje na kojem mnogo toga može da se promijeni i poboljša, ja sam odlučila da se pozabavim ovom temom.